

Protestant Theological University

Voltooid leven

Boer, T.A.

Published in:
Filosofie & praktijk

Published: 01/12/2021

Document Version
Publisher's PDF, also known as Version of record

[Link to publication](#)

Citation for pulished version (APA):

Boer, T. A. (2021). Voltooid leven: Een Britse atheïst over het Nederlandse wetsvoorstel. *Filosofie & praktijk*, 42(4), 4-6.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons). You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

This publication might have been made available through the PThU Research Portal under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the PThU website: <https://www.pthu.nl/over-pthu/bibliotheek-pthu/diensten/article-25fa-taverne-amendement-end-user-agreement.pdf>

Takedown policy

If you believe that this document breaches copyright, please contact us providing details, and we will investigate your claim and remove access to the work if necessary: bibliotheek@pthu.nl.

Downloaded from the PThU Research Portal (Pure): <https://pure.pthu.nl>.

Thema-inleiding.

Voltooid leven: een Britse atheïst over een Nederlands wetsvoorstel

Theo Boer

[Theo Boer, 'Voltooid leven: een Britse atheïst over het Nederlandse wetsvoorstel', *Filosofie en praktijk* 42, 4 (december 2021), 4-6.]

In 2016 nodigde de Teldersstichting, het Wetenschappelijk Instituut van de VVD, de Canadees-Britse historicus Kevin Yuill uit voor het houden van een lezing over euthanasie. Dit naar aanleiding van zijn spraakmakende boek *Assisted Suicide: the Liberal, Humanist Case against Legalization*.¹ Yuill's boek en optredens baarden enig opzien: hoort een seculier denkend iemand, die zich bovendien atheïst noemt, voltooid leven niet te omarmen? Heeft weerstand niet vooral wortels in godsdienstige opvattingen?

Toen ik in datzelfde jaar werd uitgenodigd om een lezing over euthanasie te houden voor het Wetenschappelijk Instituut van de ChristenUnie,² kruisten zich onze paden en startten wij een onderzoeksproject dat tot op vandaag doorgaat. In oktober en november 2021 was Yuill in Nederland te gast als *research fellow* bij de uit vijftien ethici bestaande onderzoeksgroep *Moral Compass Project* van de Protestantse Theologische Universiteit.³ Op 25 oktober vond in Amsterdam een conferentie plaats waarbij Kevin Yuill de keynote leverde. Coreferaten kwamen van Maarten Verkerk, emeritus hoogleraar christelijke filosofie in Eindhoven en Maastricht en lid van de Commissie-Schnabel; Ton Vink, voorheen levenseindeconsulent i.s.m. Stichting de Einder; Annemarieke van der Woude, geestelijk verzorger in de ouderenzorg en onderzoeker aan het Radboud UMC, en Suzanne van den Eynden, medewerker bij het Wetenschappelijk Instituut voor D66 en die in de wijsbegeerte afstudeerde op een thesis over 'voltooid leven'.

De voornaamste kritiek van Kevin Yuill – die als historicus wijst op mogelijke lessen van de geschiedenis – is in drie punten samen te vatten. Eén: een samenleving die alleen aan bepaalde groepen een aanbod doet om ze dood te maken of bij hun zelfdoding te helpen, spreekt daarmee impliciet een waardeoordeel over die levens uit. Twee: burgers aan wie zij die hulp juist niet aanbiedt – ook als die uitdrukkelijk om vragen – worden ongelijk

---

¹ Kevin Yuill, *Assisted Suicide: the Liberal, Humanist Case against Legalization*. New York: Palgrave Macmillan, 2013.

² Theo Boer, *Vrij om te sterven. Nederland, religie en het zelfgekozen levenseinde*. Groen van Prinstererlezing ('Groenlezing') 2016. Amersfoort: Wetenschappelijk Instituut voor de ChristenUnie, 2016.

³ <https://bit.ly/3zrFEW8>.

behandeld. En drie: een samenleving behoort überhaupt het doden van zijn burgers niet tot haar taken te rekenen. Als een samenleving al bij de zelfdoding van zijn burgers betrokken is, dan vooral in de zin van preventie.

Het 'voltooid leven'-wetsvoorstel

Yuill's kritiek op euthanasie gaat *a fortiori* op bij een eventuele 'voltooid leven'-wet. Vandaar hier nog enkele woorden over wat dat wetsvoorstel behelst.⁴ De *Wet toetsing levenseindebegeleiding van ouderen op verzoek* vertoont enige verwantschap met de euthanasiewet: in beide gevallen staat de toetsing, niet het handelen zelf, centraal. Andere kenmerken zijn:

- Terwijl het bij euthanasie de dokter is die doodt, is het bij 'voltooid leven' de patiënt zelf die de handeling verricht.
- Voor hulp bij zelfdoding kan iedereen in aanmerking komen die ouder is dan 74 jaar.
- Om zelfdodingstoerisme te voorkomen moet iemand minimaal twee jaar in Nederland woonachtig zijn geweest.
- De betrokkene is wilsbekwaam en heeft zijn wens overtuigend gedocumenteerd.
- Omdat geen sprake is van een medische problematiek is hier niet een arts maar een speciaal op te leiden levenseindebegeleider bij betrokken.
- De levenseindebegeleider is samen met de oudere tot conclusie gekomen dat alternatieve hulp niet gewenst is.
- Er heeft een consultatie door ten minste één andere levenseindebegeleider plaatsgevonden.
- Als eenmaal tot hulp bij zelfdoding is besloten (de levenseindebegeleider en de oudere bepalen in onderling overleg een datum), haalt de levenseindebegeleider de dodelijke medicijnen op bij de apotheek en deze is ook aanwezig bij de levensbeëindiging. Dit om misbruik tegen te gaan (een middelje ophalen en dat aan de verkeerde toedienen).
- Om te voorkomen dat er medische ongelukken gebeuren moet de begeleider ook een medische opleiding hebben.
- Regionale toetsingscommissies, bestaande uit een jurist, een levenseindebegeleider en een ethicus moeten de overlijdens achteraf beoordelen.
- Daarnaast hopen de indieners van de wet dat de oudere 'bij voorkeur' zijn familie en de eigen arts heeft geraadpleegd, maar een harde eis is dat niet.

De Raad van State heeft in december 2020 commentaar gegeven op het wetsontwerp en omdat het om een initiatiefwetsvoorstel ging, is het aan de indiener – D66 – om dat commentaar al dan niet openbaar te maken. Dat dit

---

⁴ <https://bit.ly/3IXEqHc>.

tot op heden niet gebeurd is, betekent waarschijnlijk dat de Raad forse kritiek op het wetsvoorstel heeft. Medio december 2021 werd een coalitieakkoord voor een nieuw kabinet gesloten waarin staat dat 'voltooid leven' een vrije kwestie zal zijn. Dat biedt perspectieven op een open bespreking: niemand kan zeggen dat bepaalde partijen een open discussie met een open uitkomst verhinderen. De nu volgende bijdragen willen helpen dat debat op inhoudelijke gronden te voeren.⁵

Theo Boer (taboer@pthu.nl) is hoogleraar Ethiek van de gezondheidszorg aan de Protestantse Theologische Universiteit (vestiging Groningen).

---

⁵ Ik dank mw. Hannah Westerink, student-assistent bij de PThU, die bij de redactie van de nu volgende bijdragen heeft geholpen.